

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2222>

Number: 25-I, p. 387-398, Summer I 2014

ANADOLU MECMUASI'NIN TÜRK DÜŞÜNCE HAYATI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

*AN EVALUATION OF THE JOURNAL OF ANATOLIA IN TERMS OF TURKISH
THOUGHT*

Arş. Gör. Rabia DİRİCAN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Bölümü

Özet

Tanzimat'tan sonra Osmanlı Devleti'nde cereyan eden Batılılaşma hareketi ülkede bir takım gruplaşmalara ve farklı felsefi ve siyasi tavır alışlara sebep olmuştur. Bazı aydınlar ülkenin içine düştüğü bu buhrandan kurtuluşun Batı'yı örnek almakta, bazıları ise köklerimize dönerek İslamiyet'e tutunmakta olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunun yanı sıra çareyi Türkçülük gibi bambaşka bir fikir akımında görenler olmuştur. Batılılaşma ile meydana gelen kafa karışıklığına sunulan bir diğer çözüm önerisi ise, milliyetçiliğe yeni bir ifade şekli getiren Anadoluçuluk akımıdır. Bu akım, felahın, Türk milletinin gerçek ve öz toprakları olan Anadolu coğrafyasında yeşereceğini ümit eder. Onlar, öncelikle kavramlar üzerine düşünüp Türk kimliğini yeniden tanımlamakla işe başlayarak felsefi bir tutum göstermişler ve millet olma şuurunu da topraklarda gizlenen aşkın bir varoluşa bulmuşlardır. Bu fikirlerini yaymak için ise Anadolu Mecmuası'nı neşretmişlerdir.

Mehmet Halid Bayrı, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Mükrimin Halil Yinanç ve Hilmi Ziya Ülken gibi dönemin önemli fikir adamları mecmuada çıkan yazılarıyla Anadoluçuluk fikrinin yayılmasında etkili olmuşlardır. Bir Anadoluçuluk mesleği ve ilmi kurma arzusu ile yola çıkan Anadolu Mecmuasının amacı, bu coğrafyanın bağrında vücuda gelmiş Türk kültürünü, Türk medeniyetini ilmi bir metotla evvela Türklere, daha sonra tüm dünyaya ilan etmektir. Felsefi, coğrafi ve tarihi temelleri olan bu akımın yayın organı olan mecmuada düşünce yazılarına olduğu kadar Türk coğrafyasına, geleneklerine ve tarihine ilişkin yazılara da yer verilmiştir. Bu çalışma, Anadoluçuluk hareketinin yayın organı olan Anadolu Mecmuası'nı Türk Düşünce Hayatı açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Düşüncesi, Batılılaşma, Anadoluçuluk, Anadolu Mecmuası

Abstract

The modernization movement which began after the political reforms made in the Ottoman State in 1839 caused some grouping and different philosophic and political attitudes in the state. Some intellectuals suggested that the state would be rescued using western civilization forms and examples, and some said that we should follow our roots and Islam. Besides, some intellectuals suggested that the Turkism is the only solution for the current problems.

Another solution to confusion caused by modernization was the Anatolianist movement which was an alternative approach to patriotism. The people in this movement anticipated that the wellbeing of the country would be born and raised in Anatolian lands where belongs to Turkish nation. Anatolian movement followers redefined the Turkish identity first using related concepts. They stated that the comprehension of being a nation was hidden in mother Anatolia. To be able to spread their thought, they issued the Journal of Anatolia.

The respectable intellectuals such as Mehmet Halid Bayrı, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Mükrimin Halil Yinanç and Hilmi Ziya Ülken were became very affective to introduce Anatolianist movement in the country with their articles.

The purpose of the Journal of Anatolia was to introduce Turkish culture and civilization which was shaped in these land to the Turks and then to the world using scientific methods. For this purpose they wanted to create an Anatolian scholar and science. In the journal, media organ of this movement had philosophical, geografic and historical elements were written about Turkish geography, customs and history as well as articles. The aim of this research is to evaluate Journal of Anatolia, the media organ of Anatolianist movement, in terms of Turkish Thought.

Key Words: Turkish Thought, Modernization, Anatolianist Movement, Journal of Anatolia

GİRİŞ

Cumhuriyet Dönemi Türk Düşüncesine Genel Bakış

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde içinde bulunduğu kaotik durum ülkenin aydınlarını endişelendirmiş ve bir takım tedbirler almaya, çözüm önerileri sunmaya sevk etmiştir. Bu dönemde ülkenin ekonomi, eğitim, bilim, teknoloji gibi alanlarda Batı medeniyetinden geride olması aydınların bir takım farklı tavır alışlar sergilemesine ve fikir ayrılıklarına sebep olmuştur. Kimi aydınlar Batının geliştirdiği teknoloji, bilim, idari yapı ve refah düzeyi karşısında duydukları hayranlığın etkisiyle kurtuluşun Batıyı bire bir model almakta olacağına inanmışlar; kimi aydınlar ise Batıdaki gelişmelerin İslamiyet'e ve Türk kültürüne ters düştüğü gerekçesiyle batıyı kötüleyici bir tutum içerisinde bulunarak gelişmelerden uzak durmaya çalışmışlardır.

Felsefi akımların yanı sıra ideolojik ve siyasi akımlar da göz önünde bulundurulduğunda ülkede aynı amaç uğruna ileri sürülen pek çok farklı fikrin çatışması cereyan etmiştir. Meşrutiyet döneminden beri tartışıla gelen ve Cumhuriyetin ilk yıllarında da kendisini hissettiren Türkçülük, İslamcılık, Batıcılık gibi akımlar salt siyasi olmayıp aynı zamanda birer felsefi akımlardır. Zira onlar beraberlerinde bir medeniyet, ahlak ve insan tasavvuru da sunmaktadırlar¹. Bu farklı tavır alışları ve gruplaşmaları ortak bir çatıda birleştirecek bir çözüme ihtiyaç duyulmuş ve bu çözüm Cumhuriyet'le birlikte kendisini göstermiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türk toplumunu muasır medeniyetler seviyesine çıkaracak kolektif bir ruh oluşmaya başlamıştır². Cumhuriyet, yegane niyetleri memleketin durumunu iyileştirmek olan bu aydınları ortak paydada birleştirmek için yeni bir ışık olmuştur.

Cumhuriyet'in ilanından önceki yaklaşık yüz yıllık dönemde ülkede yaşanan ıstıraplara ve karışıklıklara çare bulmak amacıyla oluşturulan fikir hareketlerinin yetersizliğini gören bazı

¹ Levent Bayraktar, "Cumhuriyet Dönemi Türk Düşüncesi", (Ahmet Cevizci) Felsefe Ansiklopedisi içinde, C.3, s.350.

² Levent Bayraktar, "Cumhuriyet Dönemi Türk Düşüncesine Toplu Bir Bakış", Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü Atatürk Dönemi(1920-1938), Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009, s.529.

aydınlar toplumsal ve siyasi gerçekleri de göz önünde bulundurarak yeni bir felsefi tavır alış ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda bir ilimcilik, kalkınmacılık, ahlakçılık ve maneviyatçılık³ hareketi olarak da adlandırılabilir olan bu akım, yeni bir medeniyet tasavvuru ile yola koyulan Anadoluçuluk akımıdır.

Anadoluculuk

Anadoluculuk, Turancılık, İslamcılık ya da Osmanlıcılıktan farklı olarak milliyetçiliğe yeni bir ifade şekli getirmiştir. Anadolu coğrafyası Türk milletinin gerçek ve öz topraklarıdır. Biz kimiz, nereye aidiyet sorularına cevap bulma kaygısıyla yola çıkan Anadolu aydınlar, cevabı uygarlıklar beşiği olan Anadolu topraklarında bulmuşlardır. Asırlardan beri bu coğrafyada yaşayan Türkler bu topraklara adeta Türk damgasını vurmuş ve kimliklerini bu topraklarda şekillendirmişlerdir. O halde millet ruhu ne damarlarımızdaki kanda, ne geldiğimiz soyda, ne de İslam'daki ümmet anlayışında aranmalıdır. Elbette bunlar da manevi varlığı vücuda getiren önemli unsurlardır, ancak millet ruhu bunlardan aşkın bir manevi varoluştur. Anadoluçuluk bir anlamda Türk kimliğinin yeniden tanımlanması hareketi olduğu için evvela içi boşalan uygarlık, millet, vatan, devlet gibi kavramlara hak ettikleri anlamı yeniden yükleme çabasıyla işe başlamışlardır.

Onlara göre millet kavramı İslamcılık, Turancılık veya Osmanlıcılıkla açıklanamaz⁴. Ayrıca onlar (Turancılar, Osmanlılar ve İslamcılar) somut bir şekilde vatan algısından da mahrumdurlar⁵. Vatan, maddi ve manevi bir bütündür. Millet ruhunun üzerinde gezindiği, kolektif ruhun topraklarında filiz verdiği vatan fikri, soyut bir vatan fikrine feda edilmemelidir. Anadoluğun millet anlayışı her şeyden önce haritada yeri belli bir vatan fikrine dayanmaktadır. Türk Milletinin kaderi Anadolu toprakları üzerinde yazılmıştır. Lakin vatan demek yalnızca aynı toprak parçası üzerinde soluk alıp vermek demek değildir. Bu millet yüzyıllarca bu topraklar üzerinde mücadelelere birlikte tanık olmuş, birlikte savaşmış, birlikte kazanmış ve ortak bir ruh inşa etmiştir. Ülkeyi yönetenlerin değişmesi, o ortak ruhun kaybolduğu anlamına gelmez. Oysa hanedana göre devletin adının değişmesi tarihsel bütünlüğü suni parçalara ayırarak bir yanılığa sebep olmaktadır.

Anadolu topraklarının Türk Milleti'nin asıl vatanı olduğunu ileri süren Anadoluçuluk, bu coğrafyayı Türk kimliğinin temel unsurları arasına yerleştirir. Anadolu toprakları hem Türk kimliğinin yeniden tanımlanması, hem de doğu ile batı arasında ilişki kurulması açısından stratejik bir noktadadır⁶. Köklerinin bulunduğu topraklardan yeniden doğma fikrini, Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan bir ülkenin aydınları olarak Osmanlı münevverleri büyük bir ilgi ile karşılamışlardır. Özellikle Mükrimin Halil Yınanç, Remzi Oğuz Arık, Cevat Şakir Kabaağaçlı, Nurettin Topçu, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Hilmi Ziya Ülken bu hareketin önde gelen temsilcileri arasında sayılabilir. Bu isimlerin yanı sıra Anadoluçuluk pek çok yazar ve şair arasında da kabul görmüş ve Anadolu bir edebiyat anlayışı şekillenmeye başlamıştır. Nitekim Anadoluçuluk hareketinin önemli yayın organı olan Anadolu Mecmuası'nda Anadolu temalı edebi metinler, şiirler mevcuttur. Edebi anlatım yoluyla Anadolu kelimesi coğrafi bir terim olmanın ötesinde sosyo-kültürel bir bağlamda kavramsallaştırılmaya çalışılmıştır.

³ Levent Bayraktar "Bir Düşünce Ekolü Olarak Anadoluçuluk", Felsefe Dünyası, S.49, 2009/1, s.69.

⁴ Levent Bayraktar, "Bir Düşünce Ekolü Olarak Anadoluçuluk", Felsefe Dünyası, S.49, 2009/1, s.69.

⁵ Levent Bayraktar, a.g.e., s.76.

⁶ Köksal Alver, "Anadoluçuluk ve Hilmi Ziya Ülken", AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C.3, S.1, Haziran 2001, s.134.

Anadolu Mecmuası Hakkında

Nisan 1924-Şubat 1925 tarihleri arasında çıkan Anadolu Mecmuası, Türk fikir hayatına yön veren önemli dergilerden biridir. Toplamda on iki sayı yayına devam eden bu dergi Anadoluçuluk hareketinin yayın organı olarak kabul edilmektedir. Dergi, Anadolu Neşriyat Komandit Şirketi tarafından çıkarılmıştır. Anadolu Mecmuasının fikir yapısının oluşmasında Mehmet Halid Bayrı, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Mükrimin Halil Yinanç ve Hilmi Ziya Ülken olmak üzere başlıca dört isim etkili olmuştur. İlk üç ay derginin mesul müdürü Mehmet Halit'tir. Üçüncü aydan sonra mesul müdürlüğünü Haydar Necip üstlenmiş, Mehmet Halid ise derginin imtiyaz sahipliği ve müdürlüğünü yürütmüştür.

Her sayısı kırk sayfa olarak basılan dergide sadece felsefe değil, siyaset, edebiyat, tarih, coğrafya, din, pedagoji, sosyoloji konularına da yer verilmiştir.

Derginin 1925'de kapanması ile Anadoluçuluk fikri başka dergilerde ele alınmaya devam etmiştir. Özellikle 1930 yılından itibaren Millet, Dönüm, Hareket ve Çığır dergilerinde romantik bir Anadoluçuluk anlayışının izleri sürmektedir⁷. Anadolu Mecmuası'ndan sonra Anadoluçuluk hareketinde bir takım farklılaşmalar meydana gelse de temel eksenden ayrılmayan bir Anadoluçuluk fikri tüm dergilerde görülmektedir.

Anadolu Mecmuasının Amacı

Derginin imtiyaz sahibi ve müdürü olan Mehmet Halid, on ikinci sayıda geriye doğru bir bakış atıp geçen bir yılı değerlendirme ihtiyacı hissederek Anadolu Mecmuasının neşredilme maksadını açıklamıştır. Mehmet Halid'in belirttiği gibi bir takım parasal güçlükleri göze alarak yayın hayatına atılan derginin yegane emeli memleketin edebiyat, düşünce ve ilim hayatına hizmet etmektir.

Mehmet Halid, büyük bir hedefe talip olduklarını, muvaffakiyete ulaşmak zor olsa da en azından o uğurda ceht edeceklerini şu sözleriyle dile getirmektedir;

"Mecmuanın vasil olmak istediği hedefin çok uzakta olduğunu biliyoruz. Bununla beraber yaklaştığımızı iddia edemesek bile o hedefe teveccüh ettiğimizi söyleyebiliriz....Yalnız tedrici bir tekamüle taraftar olarak yolumuzda yavaş, lakin metin adımlarla ilerlemeyi tercih ediyoruz"⁸.

Büyük bir hedefle yola çıkan Anadolu Mecmuası, bir Anadolu ilmi ve Anadoluçuluk Mesleği meydana getirmek amacıyla neşredilmiştir⁹. Bu milletin mazisinden bihaber olması, tarihine vakıf olmaması, şu anki vaziyeti değerlendirememesi ve bu şekilde giderse gelecekte başına gelecekleri de tahmin edememesi son derece endişe verici bir durumdur. İşte Anadolu Mecmuasının amacı, bu coğrafyanın bağrında vücuda gelmiş Türk kültürünü, Türk medeniyetini ilmi bir metotla evvela Türklere, daha sonra tüm dünyaya ilan etmektir.

Anadolu Mecmuasında Ele Alınan Başlıca Konular

Ağırlıklı olarak düşünce yazılarının bulunduğu dergide tarih ve coğrafya yazılarına da yer verilmiştir. Mükrimin Halil tarafından yazılan "Milli Tarihimizin İsmi", "Anadolu'nun Fethi", "Türk Kavminin Muhtelif Milletlere Ayrılması ve Anadolu Vatan ve Milletin Teşekkülü"; Hilmi Ziya tarafından yazılan "Anadolu Örfü ve Destanları", "Kırgız, Türkmen ve Uygur"; Ziyaeddin Fahri tarafından yazılan "Anadolu İnkılabı", "Milliyet Meselesi", "Anadolu Kadınlığı" ve Mehmet Emin tarafından yazılan "Anadolu'da Maarif Nasıl Tamim Edilebilir?"

⁷ Necati Tonga, "Anadolu Mecmuası(1924-1925) ve Anadoluçuluk Fikri Üzerine Bir İnceleme", Türk Yurdu, C.31, S.285, Mayıs 2011, s.141.

⁸ Mehmet Halit Bayrı, "Hasbihal", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.444.

⁹ Mehmet Halit Bayrı, a.g.e., s.443.

isimli yazılar derginin fikir çerçevesini oluşturan yazılar olması bakımından önemlidir. Bunun yanı sıra Anadolu iklimi, tarihi ve coğrafyası üzerine de pek çok yazı bulunmaktadır. Anadolu ve Anadoluculuk fikrinin dışında, memlekette gelişen diğer meselelere de duyarsız kalınmamış, o dönemde eğitim sahasındaki yenilikler de kaleme alınmıştır. Nitekim Ziyaeddin Fahri, John Dewey'in Türkiye'ye gelmesi ve eğitim reformuyla ilgili üç sayı boyunca çıkan bir yazı dizisi kaleme almıştır. Bunun dışında çok fazla yer ayrılamasa da başta Necip Fazıl'ın olmak üzere her sayıda birkaç şiir yayınlanmıştır. Ayrıca sanat, tasavvuf, halk edebiyatı, kitap ve şair tanıtımlarına da yer verilmiştir. Dergide çıkan yazılardan anlaşıldığı üzere Anadoluculuk akımı felsefi, tarihi, edebi, dini, ahlaki, sosyolojik ve coğrafi kökenleri olan bir harekettir.

Anadolu Mecmuasının Yazar Kadrosu

Dergi, çok kısa bir süre yayın hayatına devam etmiş olmakla birlikte oldukça zengin bir yazar kadrosu mevcuttur. Derginin başlıca yazar kadrosu alfabetik sıraya göre şu şekildedir; Abdurrahim Şerif Beygu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Refik Altınay, Ali Mümtaz Arolat, Esat Adil Müstecaplıoğlu, Faruk Nafiz Çamlıbel, Feridun Nafiz Uzluk, Hamit Sadi Selen, Hasan Cemil Çambel, Hilmi Ziya Ülken, Hüseyin Avni Ulaş, İbrahim Hakkı Akyol, Mehmet Emin Erişirgil, Mehmet Faruk Gürtunca, Mehmet Halit Bayrı, Mehmet Şeref Aykut, Mükrimin Halil Yınanç, Necip Asım Yazıksız, Necip Fazıl Kısakürek, Necmettin Halil Onan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Reşat Şemsettin Sirer, Rıza Nur, Sadri Ethem Ertem, Şahabettin Uzluk, Yahya Kemal Beyatlı ve Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu.

Türk Düşünce Hayatı Açısından Anadolu Mecmuasının Değerlendirilmesi

Mükrimin Halil derginin daha ilk sayısında devletin, o devleti kurup yöneten sülalenin adıyla anılmasının yanlışlığından bahsederek devlet kavramını masaya yatırmıştır. Sülalenin adıyla anılan devletlerde hükümet değiştiğinde devletin, memleketin, milletin ve ordunun da ismi değişir ve yeni hanedanın adıyla anılmaya başlar¹⁰. Devletin adının saltanatın, sülalenin adına göre değişmesi eski hükümeti farklı bir devlet gibi algılamaya sebep olmakta ve –asında bir bütün olan- tarihi bize kesit kesit sunmaktadır. Bu zihniyet ile hareket edildiğinde milli tarih bir bütün olarak düşünülemez. Oysa devlete müşterek bir isim verilmelidir. Tarih yazıcıları devleti, iktidarda bulunan hanedanın ismiyle anmış, baştaki sülale değiştiğinde yeni bir devletin kurulduğunu yazarak tarihte yeni bir fasıl açmışlardır. Her bir yazar, mensubu olduğu hükümetin tarihini milat kabul ederek eski hükümeti ayrı bir devlet olarak ilan etmişlerdir. Mesela 11. yüzyılın ortasında Selçuklu hanedanının başa gelmesi ile Selçuklu Devleti olarak tarihe geçen hükümet, 14. yüzyılın ortalarında yıkılınca memleket parçalanarak neredeyse nüfuzlu ailelerin sayısınca hükümet türemiştir.

Mükrimin Halil, devletin adının hanedana göre değişmesinin gereksizliğini şu sözleriyle ifade eder;

Halbuki ortada değişen hiçbir şey yoktu. Millet yine o millet, memleket yine o memleketti. Müverrihler de bu garip zihniyetle hareket ediyorlardı. 5-7'nci (11-13'üncü) asırlar arasındaki vekayii nakleden tarihler Tevarih-i Al-i Selçuk, ondan sonraki devirlerden bahis olan tarihlere Tevarih-i Al-i Osman ismini veriyorlardı "¹¹.

¹⁰ Mükrimin Halil Yınanç, "Milli Tarihimizin İsmi", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.5.

¹¹ Mükrimin Halil Yınanç, a.g.e., s.6.

Tanzimat'tan sonra açılan okullarda da milli tarihimiz sanki Osman Gazi ile başlıyormuş gibi okutulmuş, Osmanlı hanedanından önceki zamanlar milli tarihimiz değilmiş gibi aksettirilmeye çalışılmıştır¹². Hatta tarih yazıcıları, Osman Gazi zamanında vatan sınırlarının Bilecek bölgesi olduğunu söyleyerek bundan ötesinin ecnebi memleketi olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmişlerdir. Benzer şekilde Osmanlı hükümdarına 'bizim padişah', Karamanoğlu hükümdarına 'ecnebi padişah' diye hitap etmişlerdir. Hatta bu durum günümüze kadar devam etmiş ve tarih kitaplarında Türk Tarihi sanki iki ayrı millet anlatılıyor gibi Selçuklu Tarihi ve Osmanlı Tarihi şeklinde iki ayrı başlık verilmiştir.

Lakin Fransız İhtilali'nden sonra gelen milliyetçilik akımının etkisiyle milli tarihimize yer yer Türk Tarihi ismi verilmeye başlanmıştır. Eski zihniyeti muhafaza etmekte direnen insanlar bu yeni akımı da kendi emellerine uydurmak isteyerek Osmanlı Türkleri diye bir tabir ortaya atmışlardır. Tarihte Osmanlı Türkleri diye bir millet yoktur; Türk Milleti vardır. Milletimizin adı Osmanlı Türkleri olmadığı gibi tarihimizin adı da Osmanlı Türkleri Tarihi olamaz. Peki o halde milli tarihimize nasıl bir isim verilmelidir?

Mükrimin Halil'e göre Türk cemaatlerini ve cemiyetlerini hanedan ismiyle anmak ilim dışı bir hareketti. Peki, Osmanlı Türkleri, Selçuklu Türkleri, Karamanlı Türkleri, Akkoyunlu Türkleri gibi isimleri kullanmak doğru değilse o halde milli tarihimizi hangi isimle anmak gerekecekti? Osmanlı Hanedanlığı kendi zamanında tüm cihanı fethedenler, Rumeli'ye geçip yerleşenler, Suriye'yi, Mısır'ı ele geçirenler hep Anadolu Türküdür. O halde tarihimize de Anadolu Türkleri Tarihi ya da yalnızca Anadolu Tarihi demek en doğrusu olacaktır¹³. Milli tarihimizden bu adla bahsedildiğinde Türk Tarihine ilmi bir ad bulunmuş ve manasız isimlerin kullanılması engellenmiş olacaktır.

Mükrimin Halil, Türk Tarihini, Anadolu'nun kapılarının Türklere açılmasına dayandırır. Bu bağlamda öncelikle Türklerin Anadolu'ya ne zaman geldiklerine dair ileri sürülen bazı tezlerin asılsız olduğunu ispatlayarak işe başlar. Mükrimin Halil, elindeki vesikalara dayanarak Türk tarihinin Arap halifeleri tarafından Anadolu'ya yerleştirilen – bugünkü anlamda uç beyleri- Türklerle başladığını söyler. Uç beylerinin yerleştirilmesiyle başlayan Türk Tarihini beş kısma ayırır¹⁴;

- ✓ Abbasi Halifeleri tarafından Anadolu'ya yerleştirilen Türk emirlikleri devri,
- ✓ Selçuklu Devleti devri,
- ✓ Tavaif-i Mülük devri (Endülüs Emevi Devleti'nin çökmesi ile İber Yarımadasında kurulan Müslüman devletler),
- ✓ Osmanlı Devleti devri,
- ✓ Cumhuriyet devri.

"Tarihimizi bu suretle beş devreye ayırmak en doğru ve en ilmi bir nokta-i nazar olduğu izahat-ı atıye ile sabit olur. Bu büyük devreler birçok hususiyetlerle ezümle şekil ve idare-i devlet, memlekette vahdet ve inkısam, medeniyet ve tekamül, istila ve fütuhat itibariyle yekdiğerinden ayrılırlar¹⁵"

diyerek devletin isminin başa geçen hanedanın adına göre değil idare şekli, medeniyetin gelişmişliği, fetihler, ülkede birlik gibi unsurlara göre ayrılmasının daha ilmi bir yöntem olacağını belirtir. Mükrimin Halil'in ilk sayıda Türk Tarihinin ne olmadığını belirterek

¹² Mükrimin Halil Ynanç, a.g.e., s.6.

¹³ Mükrimin Halil Ynanç, a.g.e., s.8.

¹⁴ Mükrimin Halil Ynanç, "Milli Tarihimizin Mevzuu 1", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.59.

¹⁵ Mükrimin Halil Ynanç, a.g.e., s.59.

başladığı iddiasını ikinci sayıdaki makalesinde bir çözüm önerisiyle devam ettirdiği görülmektedir.

Derginin ilk sayılarında çoğunlukla “devlet” kavramının irdelendiği fark edilirken ilerleyen sayılarda “millet” kavramı da ele alınmıştır. Mehmed Halid, “Milletperverliğin Manası” isimli yazısıyla önce millet, ardından da milletperverliğin manası üzerinde durmuştur. Mehmed Halid, Ziya Gökalp’in Türkçülüğün Esasları’nda yaptığı millet tanımının yetersiz olduğunu söyleyerek işe başlar. Gökalp’e göre millet, “lisanca, dince ahlakça, bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir”¹⁶. Mehmed Halid bu tanımın yetersiz olduğunu söyleyerek vatan mefhumuna dikkat çeker. Vatanları müşterek olmayan bireyler aynı kültürü, ahlakı, dini paylaşırsalar da millet olamazlar. Ancak Ziya Gökalp Türkçülüğün Esasları’nda millet tanımını bu şekilde vermesine rağmen kitabın ilerleyen sayfalarında “zevkimiz, vicdanımız, iştiyaklarımız hep içinde yaşadığımız, terbiyesini aldığımız cemiyetindir. Bunların aks-i sadasını ancak o cemiyet içinden işitebiliriz”¹⁷ derken “cemiyet” kavramıyla aslında “vatan” kavramını kastetmektedir. Yani Ziya Gökalp için de vatan olmaksızın millet olunamaz.

O halde denilebilir ki millet, vatani ve harsı müşterek olan heyettir¹⁸. Burada haklı olarak şu soru akla gelmektedir; peki biz hangi milletteniz? Bu soruya elbette pek çok kişi “Türk Milleti’ndeniz” cevabını verecektir. Oysa yukarıda yapılan millet tanımına göre vatan birliği olmayana aynı milletten denilemez. Türkler Anadolu, Azerbaycan, Türkistan gibi pek çok farklı coğrafyada yaşamıştır. Bir Türk’ün vatani kuzeyde iken bir diğeriinki doğuda olabilir. Tüm Türkler arasında vatan birliği olmadığı için “Türk Milleti” tabirini kullanmak doğru değildir. Biz ancak Türk soyundan, Türk ırkından geliyoruz diyebiliriz. Milletimiz sorulduğunda ise; biz Anadoluluyuz, vatanimiz Anadolu, milletimiz Anadolu milletidir¹⁹. Milleti bu şekilde tanımladıktan sonra Mehmed Halid’in makalesinin başlığına geri dönecek olursak, o halde milletperverlik nedir?

Bundan önce milletperverlik; Türk soyundan gelen, fakat ayrı vatanlarda yaşayan tüm milletleri bir çatı altında toplamak, yani Turancılık olarak tabir ediliyordu. Bu fikir dün bir hayaldi, bugün de bir hayaldir ve yarın da bir hayal olarak kalacaktır²⁰. Mehmed Halid’e göre milletperverlik; kendi vatanimizde milli bir devlet olarak kalmak ve bu devleti yükseltmektir. Buradaki “kendi vatanimiz”dan kasıt elbette ki Anadolu topraklarıdır. Bu şekilde Mehmed Halid, derginin ana fikri olan Anadoluculuk akımına önemli bir dayanak ileri sürerek bir nevi, “Memleketçilik” tabiri yerine “Anadoluculuk” tabirini kullanmayı teklif etmiştir. Ayrıca Turancılığı da çok ütopik bularak Anadoluculuğu ulaşılması mümkün bir emel olarak düşülmüştür.

Millet, milliyetçilik ve vatan kavramlarını kendilerine çıkış noktası olarak belirleyen Anadoluculuk akımı vatan ile millet arasında bir bağ kurmaya çalışmıştır. Osmanlı Devleti’nin çöküş yıllarında Dergah Mecmuası ile temelleri atılan bu akımın Cumhuriyet’le birlikte şekillendiği düşünüldüğünde, kaybedilen toprakların yasını tutmaktansa elde kalanlar ile yeni

¹⁶ Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Serdengeçti Neşriyatı, 1950, s.19.

¹⁷ Ziya Gökalp, a.g.e.

¹⁸ Mehmed Halid Bayrı, “Milletperverliğin Manası”, (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.361.

¹⁹ Mehmed Halid Bayrı, a.g.e., s.362-363.

²⁰ Mehmed Halid Bayrı, a.g.e., s.363.

bir gelecek şekillendirmek istediği görülmektedir. Osmanlı'nın pek çok farklı milleti bünyesinde barındıran yapısı hüsrarla sonuçlandığı için Anadolu aydınlar Türk kimliğini yeniden tanımlamakla yola koyularak Anadolu Türkü tabirini ortaya atmışlardır. Bu ise Osmanlıcılığa karşı olduklarının bir göstergesi olmuştur.

Anadolu Mecmuası ve Eğitim

Eğitim, mecmuada Ziyaeddin Fahri tarafından özellikle ele alınan konular arasındadır. Maarif Teşkilatı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulacak olan yeni eğitim sistemi hakkında görüşler almak için Amerika ve Avrupa'dan uzmanlar getirme kararı almıştır. Peyami Safa'nın babası İsmail Safa'nın Maarif Vekaleti döneminde Amerikan eğitim bilimci John Dewey'e de Türkiye'ye gelmesi için bir mektup yazılır. Dewey bu teklifi kabul eder ve bir süre sonra Türkiye'ye teşrif eder. John Dewey ilk olarak İstanbul'a gelmiş, orada Fuat Köprülü'den Türk eğitim sistemi ile ilgili bilgiler almış, bir hafta süreyle İstanbul'daki okulları ziyaret etmiş ve daha sonra Maarif Vekili ile görüşmek üzere Ankara'ya gitmiştir. John Dewey'in Amerika'ya geri dönmeden önce İstanbul'da on gün daha kalması esnasında bir gazeteci ile yaptığı röportaj, Dewey'in eğitime ilişkin görüşleri üzerinde önemli ipuçları içerir. Gazetecinin "burada yapılması gereken işler var mı?" sorusu üzerine Dewey'in verdiği uzun soluklu cevap şu ana noktaları içermektedir²¹ ;

- ✓ Mekteplerde öğretilenler öğrencinin hayatta kullanabileceği şekilde olmalıdır
- ✓ Orta mektep mezunları daha yüksek bir eğitim almasalar bile hayata hazırlanmış ve bir mesleği icra edebilecek şekilde mezun olmalıdırlar.
- ✓ İlkokullar mesleğe yönelik olamazlar. Lakin yalnızca hafızaya yüklenilmemeli, çocukların el işleri geliştirilmeli, tohum, toprak, iklim hakkındaki bilgiler ameli olarak gösterilmelidir.
- ✓ Okul binaları eğitime uygun olmalı ve oyun yerleri bulunmalıdır.
- ✓ Türkiye'deki yeni yönetim şekli Cumhuriyet'tir. Bu, halkın kendi kendisini idare edeceği anlamına gelir. Bu bağlamda, geleceğin yetişkinleri olan bugünün çocukları pasif yetiştirilmemeli, müteşebbis olmalıdırlar.

John Dewey'in Türkiye'ye gelişi üzerine Ziyaeddin Fahri, John Dewey felsefesini ve eğitim hakkındaki görüşlerini anlatmak için Anadolu Mecmuası'nda bir yazı kaleme almıştır. John Dewey sadece eğitim veya pedagoji alanında söz söyleyip diğer alanlara bigane kalmış bir profesör değildir. O aynı zamanda bir filozoftur ve eğitim sistemini de kendi felsefesinin temelleri üzerine oturtmuştur. John Dewey, pragmatizmin öncülerinden olan William James ve Charles Peirce'nin izlerini takip etmiştir. Yaşama pragmatist bir bakış açısıyla bakması onun eğitimle ilgili görüşlerine de yön verdiği için önce pragmatizmi açıklamak faydalı olacaktır.

Genel olarak pragmatizmin Amerika'da doğduğu bilinmekteyse de Fındıkoğlu bu felsefenin temellerini Aristo'ya dayandırmaktadır. Fakat Fındıkoğlu'na göre Aristo'nun amacı pragmatist bir felsefe kurmak değildir. Fındıkoğlu, pragmatizmi anlatırken öncelikle rasyonalizmin ve ampirizmin anlaşılması gerektiğini söyleyerek makalesine bunları açıklayarak başlamıştır. Pragmatizmin özünü vermek adına, William James'in 'Pragmatisme' adlı eserine atıfta bulunarak yazdığı şu paragraf ilgi çekicidir;

"Pragmatizm nazariyelerimizde tıpkı bir otelin koridoru gibidir. Müteaddid odalar bu koridora açılır. Farz ediniz ki odaların biri bir mülhide, biri bir mümine, diğeri bir idealist feylesofa, bir diğeri de metafiziğin adem-i imkanını iddia eden bir aleme aittir. Bununla beraber bunlar ayrı odalarda oturmak ile aynı koridoru kullanmıyorlar mı? Pragmatik hatt-ı hareket de

²¹ Bahri Ata, "1924 Türk Basını Işığında Amerikalı Eğitimci John Dewey'in Türkiye'ye Seyahati", G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.21, S.3, 2001, s.202-203.

buna benzemekte, yani ula (premiere) ve ileli(casual) olan her şeyden, mef'ulelerden, zaruretlerden, illetlerden ilh. yüz çevirerek en maddisinden en ruhisine kadar ameli ve müşahhas hayata ait bütün vakıatı nazar-ı dikkate almaktadır"²².

Bu sözlerden hareketle pragmatizmin, aynı koridora açılan otel odaları gibi her felsefi akımda bir gerçeklik payı olduğunu ileri süren bir sentez düşüncesi olduğu söylenebilir.

Fındıkoğlu, mecmuanın altıncı sayısında yazdığı John Dewey'e ilişkin makalede genel hatlarıyla pragmatizmden bahsetmiş ve bir sonraki sayıda da Dewey'in eğitime ilişkin görüşlerini ele almıştır. Pragmatizmin uzantısında Dewey'in eğitim anlayışı yaparak, yaşayarak öğrenme ve çocuğa gündelik hayatında kullanabileceği pratik bilgileri öğretme şeklinde olmaktadır. Eğitimde çocuğun zihni boş bilgilerle doldurulmamalı, çocuklar pasif durumda olmamalı ve onun ilgisini çeken şeyler öğretilmelidir. Dewey, kendinden önceki eğitim sistemlerinden farklı olarak çocuk merkezli bir anlayış sunmaktadır. Dersler çocuğun ilgisine ve yeteneğine göre verilmelidir.

Fındıkoğlu, Dewey'in eğitime ilişkin görüşlerini şu şekilde özetlemektedir;

"İşte Dewey'in yapmak istediği inkılap, bir inkılap ki hayattan ve amelden hareket ediyor. Bir inkılap ki çocuğun mevcudiyeti ile, temayülleri ve alakalarıyla, hülasa bütün tekevvünü ile alakadar oluyor. Dewey, bu tekevvün namına on sekizinci ve on dokuzuncu asır terbiyecilerinin meşgul oldukları bir ders mevzuuna, 'el işi'ne fevkalade ehemmiyet vermiştir"²³.

Bu anlamda Dewey'in Montaigne ve Rousseau'dan ilham aldığı düşünülebilir.

Toplumlarda, yetiştirilmek istenen insan tipine göre eğitim sistemleri değişmektedir. Toplumda ihtiyaç duyulan insan tipi savaşlara, beklentilere, felaketlere, dini inançlara ve etkili büyük olaylara göre zamanla değişebilmektedir. Kopernik'in bilime getirdiği devrimden sonra eğitim sisteminde de değişiklikler olması olası bir sonuçtur²⁴. Dewey'den önce eğitimin ağırlık merkezi öğretmen, okul, kitaplar gibi çocuğun dışındaki unsurlar iken Dewey ile birlikte ağırlık merkezi çocuk olmuştur.

Fındıkoğlu, sekizinci sayıdaki, bu meseleye ilişkin son makalesinde iki yorucu ve yıpratıcı harpten çıkarak tekrar hayata atılan, demokratik bir inkılap geçiren ve Cumhuriyetle yönetilmeye başlayan memleketimizde Amerikalı filozofun düşüncelerinin son derece önemli olduğunu belirterek sözlerine son verir²⁵. Görülmektedir ki Fındıkoğlu'nun yazı dizisi şeklinde yayınladığı makaleler savaştan çıkmış bir milletin eğitim sisteminde de bir takım inkılaplara ihtiyaç duyduğunun ve bunun için çözüm arayışlarına girdiğinin tarihi bir tanığıdır. Ülke, toprağıyla, ordusuyla, yönetim rejimiyle, okuluyla ve tüm diğer kurumlarıyla bir bütündür. Bir alanda yaşanan olumsuzlukların ya da yeniliklerin diğer bir alanı etkilememesi düşünülemez. Ülkede yaşanan toprak kayıpları, rejimin değişmesi vb. gelişmeler eğitim sahasında da kendisini göstermiş ve bir ıslahat yoluna gidilmiştir. Bu anlamda batılılaşma cereyanının da

²² Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, "John Dewey Felsefe ve Terbiyesi", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.258.

²³ Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, "John Dewey Felsefe ve Terbiyesi 2", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.288.

²⁴ Merih Tekin Bender, "John Dewey'in Eğitime Bakışı Üzerine Yeni Bir Yorum", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, C.6, S.1, 2005, s.15.

²⁵ Bkz. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, "John Dewey Felsefe ve Terbiyesi 3", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.327.

etkisiyle gerek Avrupa'dan gerekse Amerika'dan eğitim uzmanları getirilerek eğitimdeki eksiklikler giderilmeye, yanlışlıklar düzeltilmeye çalışılmış ve memleketin mekteplerinde modern bir eğitim anlayışının şekillenme süreci başlatılmıştır. Osmanlı Devleti henüz geçmişteki yaralarını sarmakla meşgul olsa da tüm ekonomik zorluklara rağmen eğitime yatırım yapıldığı, ülkenin istikbali demek olan çocukların ve gençlerin ihmal edilmediği anlaşılmaktadır.

Mecmuada Ziyaeddin Fahri'den başka Mehmet Emin Erişirgil de eğitim ve terbiye konularına değinmiştir. Mehmet Emin Erişirgil, mecmuanın ikinci sayısında çıkan "Anadolu'da Maarif Nasıl Taammüm Edilir?" isimli yazısında Anadolu'daki maarif teşkilatına ait görüşlerini ifade etmiştir. Ona göre Anadolu'da eğitim kurumunun (maarifin) yeterince gelişmemiş olması halkın okuma ihtiyacı duymamasından ileri gelmemektedir. Öyle ki çocuğunu okutamayan köylü bile aslında eğitimin önemini farkındadır. Dikkatli bir inceleme yapılacak olursa halk okuma-yazma öğrenmek istemekte, ilim irfan talep etmekte, fakat bu arzusunu nasıl dile getireceğini bilememektedir. Halk, Anadolu'nun gelişme ve kalkınmasının eğitimle olacağını farkında olmakla birlikte bu kalkınmanın şu an mevcut olan eğitim sistemiyle olacağı konusunda ümitli değildir.

Mehmet Emin, bunu şu sözleriyle ifade etmektedir;

"Niçin halk eski maarif sistemine teveccühkar değildir? Bunun esbab-ı müteaddidesi var. Bir kere maarifin istihdam ettiği hocaların kendine lazım gelen malumatı vermediğine kanidir. Bunların okutup yazdırdığı çocuklar ameli hayatlarında kafi semere istihsal eyleyemiyorlar. Köylere gönderilen iki nevi hoca vardı. Bunların bir kısmı sarıklı muallimlerdir ki, çocuklara bir şey öğretmediklerini halk biliyor. Fesli hocalar ise ekseriya köylünün hayatına tamamen bigane oldukları için çocuklara lazım olan malumatı vermiyorlar"²⁶.

Diğer yandan eğitim-öğretim şehirdeki çocuklara göre şekillendirilmiştir ve köylü çocukların yaşam tarzına uymayan bir sistem sunulmaktadır. Köylü, sekiz ay eğitime devam eden çocuğunun çiftlik ve tarla işlerinde ona yardım edememesinden yakınmaktadır. Ancak bir çocuk çiftlik işlerinde ebeveynlerine yardım etmekle yükümlü olmamalı, onun zihnindeki tek düşünce kendi eğitimi olmalıdır. Bu bakımdan bütün suçu maarif teşkilatında aramamalı, köylünün de haksız itirazlarda bulunduğu göz önüne alınmalıdır.

Özetle, okullarda çocukların hayatlarına aktarabilecekleri bilgiler verilmelidir. Onlara tabiat sevdirmeli, mevcut dersler hakkıyla okutulmalı ve onlar iyi bir vatandaş olacak şekilde terbiye edilmelidir.

Anadolu Mecmuası'nın Ardından

Anadoluculuk pek çok düşünce akımına etki etmiş ve her kesimden aydının ilgisini çekmiş bir ekoldür. Bu ekol, üç yaygın fikir akımı olan Osmanlıcılık, Turancılık ve İslamcılığa bir alternatif olarak doğsa da bu akımlar kadar kendini ifade imkanı bulamamış, kendi içerisindeki değişimiyle ilerleyen ve farklı fikir akımlarını etkileyen bir ekol haline gelmiştir. Anadoluçulukta milliyetçi damar, geniş coğrafyaları kapsayan Turancılığın aksine Anadolu topraklarına yoğunlaşan bir yapıda olduğu için bu akım bir anlamda daralma politikası izlemektedir.

Anadolu Mecmuasının ardından bir kanat milliyetçi Anadoluçuluk olarak ilerlerken bir de Anadoluçuluğa hümanist bir ifade şekli getiren aydınlar olmuştur. Anadoluçuluk, esasında toprak milliyetçiliği ve vatan mefhumu üzerine kurulan bir düşünce sistemi olması dolayısıyla Milliyetçi Anadoluçular bu eksenden ayrılmayarak ütöpik Türkçülük olarak

²⁶ Mehmet Emin Erişirgil, "Anadolu'da Maarif Nasıl Taammüm Edilir?", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.55.

gördükleri Turancılığa bir tepkinin neticesinde doğmuşlardır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Misak-ı Milli politikasına yakın duran Milliyetçi Anadoluçuluk zaman içerisinde muhalif bir tavır olarak algılanmıştır²⁷. Hümanist Anadoluçular ise millet ve din kavramına önem vermeyerek Anadolu halkı etrafında birleşirler. Onlar, azınlıklar da dahil halk içerisindeki tüm grupların değerlerini, gelenek ve tutumlarını bir çatı altında birleştirerek sentez halk yaratma arzusu taşımışlardır.

Bunlara ilaveten Nurettin Topçu'nun önderliğinde gelişen bir İslamcı Anadoluçuluktan bahsedilebilir. Bu kol esasında Milliyetçi kanattan çok farklı olmayıp Anadoluçuluğa İslami bir yorum ilave etmiştir.

Savaşların yoğun bir şekilde yaşandığı, Cumhuriyetin ilan edildiği ve milli bir tarihin yazıldığı topraklarda vatan mefhumuna vurgu yapan bir düşünce ekolüne devlet yöneticilerinin de bigane kalamayacağı açıktır. Halkı ve yöneticileri, vatan müdafaası etrafında birleştiren ortak ülkü, aydınlardan gelen Anadoluçuluk gibi fikrî bir açılımla desteklenmiştir.

Ayrıca Anadoluçuluk, Cumhuriyet dönemi veya sonrasında hiçbir zaman güçlü bir siyasi kimlik haline dönüşmemiş ve daha çok kültürel bir hareket olarak yerini muhafaza etmiştir. Mecmuada Mükrimin Halil Yinanç'ın yazılarının akıma kısmen siyasi bir şekil verdiği anlaşılabilir. Birlikte Hilmi Ziya Ülken'in Türk tarihi ve kültürü üzerine kaleme aldığı yazılarıyla ideolojik etkinin hafifletildiği görülmektedir.

SONUÇ

Anadoluçuluk hareketinin önde gelen yayın organı kabul edilen Anadolu Mecmuası ülkenin mazisini tanıma, o an içinde bulunduğu vahim durumun farkına varma ve kökleri ve toprağından aldığı güçle yeni bir medeniyet tasavvuru oluşturma amacı ile neşredilmiş bir mecmuadır. Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre sonra yayın hayatına atılan bu mecmua, Anadolu'nun kapılarının Türklere açılması ile başlayan İslamlaşma sürecini bir referans noktası olarak alır. Milliyetçiliğe farklı bir yorum getiren mecmua Türkçülüğü yalnızca soyut bir tanım olmaktan çıkarak kavramın maddi ve coğrafi kökenine de hak ettiği değeri vermiştir.

Bir topluluğun ortak bir geçmişten geliyor olması, aynı kanı taşıması, aynı ahlakı, dini ve kültürü paylaşıyor olması onların bir millet olduğu anlamına gelmez. Bir insan topluluğuna millet diyebilmek için aralarında dil, din, ahlak ve kültür birliğinin olmasının yanı sıra vatanlarının da müşterek olması gerekir. İşte Turancılığın ihmal ettiği vatan fikri, yani aynı coğrafyada yaşanmış bir ortak geçmişe sahip olmak Anadoluçuluğun millet anlayışında mevcuttur. Mecmuadaki yazılarında bu konuyu pek çok defa gündeme getiren Mükrimin Halil, millet tanımının yanlış yapılmasıyla tarih yazıcılığının da yanlış şekillendiğini söyler. Tarih, Osmanlı Tarihi, Selçuklu Tarihi, Akkoyunlu Tarihi, Karamanlı Tarihi gibi hanedan isimlerine göre yapay parçalara ayrılamaz. Eğer bir tarih yazılacaksa bunun adı Anadolu Türkleri Tarihi ya da Anadolu Tarihi olmalıdır. Bu tabir, bu millete mensup insanlar arasında bir kader birliğinin ve aynı toprak parçası üzerinde yaşanmış bir müşterek geçmişinin olduğunu ifade eder.

Anadolu Mecmuası ve Anadoluçuluk akımı, ülkenin içinde bulunduğu buhrandan kurtulabilmesi için ütopyik olmayan, uygulanabilir bir çare sunmaktadır. Bu çare yalnızca siyasi bir çözüm öneri olmayıp aynı zamanda felsefi, tarihi, coğrafi ve ahlaki temelleri bulunan bir

²⁷ Fuat Hacısalıhoğlu, Türk Tarihçiliğinde Anadoluçuluk Düşüncesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, s.150.

medeniyet tasarımıdır. Bu medeniyetin başlangıç tarihi, Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya gelerek İslamlaşma sürecini başlattıkları adım olan 1071 Malazgirt Zaferi'ne dayanır. Pek çok uygarlığın beşiği olan Anadolu toprakları Türklerin de milli bir kimlik kazandığı coğrafyadır. Bir kimlik ve medeniyet buhranı yaşayan bu millet "biz kimiz, nereye aitiz" sorularının cevabını da Anadolu topraklarında bulacaktır. Bu nedenle Anadoluçuluk kendi içerisinde bir tutarlığı olan, somut, sistematik, siyasi, edebi ve felsefi bir harekettir.

KAYNAKÇA

- ALVER, Köksal, "Anadoluculuk ve Hilmi Ziya Ülken", AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C.3, S.1, Haziran 2001, s.133-138.
- ATA, Bahri, "1924 Türk Basını Işığında Amerikalı Eğitimci John Dewey'in Türkiye'ye Seyahati", G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.21, S.3, 2001, s. 193-207.
- BAYRAKTAR, Levent, "Bir Düşünce Ekolü Olarak Anadoluçuluk", Felsefe Dünyası, S.49, 2009/1, s.69-80.
- BAYRAKTAR, Levent, "Cumhuriyet Dönemi Türk Düşüncesi", (Ahmet Cevizci) Felsefe Ansiklopedisi içinde, Babil Yayıncılık, Ankara, 2005, C.3, s.349-374.
- BAYRAKTAR, Levent, "Cumhuriyet Dönemi Türk Düşüncesine Toplu Bir Bakış", Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü Atatürk Dönemi(1920-1938), Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009, s.529-537.
- [BAYRI], Mehmed Halid, "Hasbihal", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.443-444.
- [BAYRI], Mehmed Halid, "Milletperverliğin Manası", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.361-364.
- BENDER, Merih Tekin, "John Dewey'in Eğitime Bakışı Üzerine Yeni Bir Yorum", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, C.6, S.1, 2005, s.13-19.
- [ERİŞİRGİL], Mehmet Emin, "Anadolu'da Maarif Nasıl Taammüm Edilir?", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 55-57.
- [FINDIKOĞLU], Ziyaeddin Fahri, "John Dewey Felsefe ve Terbiyesi", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 253-259.
- [FINDIKOĞLU], Ziyaeddin Fahri, "John Dewey Felsefe ve Terbiyesi 2", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 286-290.
- [FINDIKOĞLU], Ziyaeddin Fahri, "John Dewey Felsefe ve Terbiyesi 3", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 326-328.
- GÖKALP, Ziya, Türkçülüğün Esasları, Serdengeçti Neşriyatı, Ankara, 1950.
- HACISALİHOĞLU, Fuat, Türk Tarihçiliğinde Anadoluçuluk Düşüncesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.
- TONGA, Necati, "Anadolu Mecmuası(1924-1925) ve Anadoluçuluk Fikri Üzerine Bir İnceleme", Türk Yurdu, C.31, S.285, Mayıs 2011, s.138-141.
- [YINANÇ], Mükrimin Halil, "Milli Tarihimizin İsmi", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.5-9.
- [YINANÇ], Mükrimin Halil, "Milli Tarihimizin Mevzuu 1", (Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer) Anadolu Mecmuası içinde, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s.58-63.